

INTERVIEW

Nesim Tahirović | likovni umjetnik

Za njega je **ABDULAH SIDRAN** kazao da je "genijalni umjetnik naše bosanske duše i našeg poimanja kosmosa", i to bi bio početak i kraj naše priče; a između je razgovor sa **NESIMOM TAHIROVIĆEM**, velikim bosanskohercegovačkim umjetnikom, čija je izložba "Prastari simboli mira i tolerancije" u "Istorijskom muzeju Srbije" u Beogradu bila otvorena čak pedeset dana

Sve je pompežno, sve je vrhunsko i sve je svjetsko, a živimo u carstvu laži i prevare

Razgovarao: **DINO BAJRAMOVIĆ**

Izložbu **Nesima Tahirovića Prastari simboli mira i tolerancije** već su na otvaranju u *Istorijskom muzeju Srbije* 14. juna tamošnji vodeći mediji okarakterisali kao "spektakularnu retrospektivu". Istoričar umjetnosti **Saša Janjić** odabrao je za ovu priliku dvije stotine Tahirovićevih radova koje će, nakon Beograđana, moći pogledati i Kragujevčani, Novosađani, Nišljije, Kruševljani... No, na početku našeg razgovora, prvo ćemo se prisjetiti njegove izložbe *Daleki putevi*, koja je TV reditelju **Slaviši Mašiću** bila povod da snimi dokumentarni film *Nesim na nebesima*.

BEZ "BAJE" NEMA NIŠTA

■ **Kada ste postavljali *Daleki putevi*, u maju 2010. u sarajevskom Collegiumu Artisticumu, ta izložba je najavljena kao obilježavanje četrdeset i pet godina Vašeg umjetničkog djelovanja. Međutim, na Vašoj oficijelnoj stranici vidim da ste prvu izložbu imali 1963. u Tuzli. Gdje nestadoše dvije godine?**

Izložba u *Collegiumu Artisticumu* planirana je dvije godine prije nego je održana, a njena namjera je upravo bila slavljenje 45 godina moga rada. Kako je ta proslava uslijedila tek dvije godine poslije, ostali smo i

dalje pri onoj, prvobitnoj zamisli i tako, te dvije godine nestadoše, ali pridodaćemo ih zlatnom piru. Nadam se da će ga biti, ali ne sa nekoliko godina zakašnjenja.

■ **U najavi za ovu izložbu, još uvijek pamtim, rekli ste mi nešto znakovito: "Biti prosječan u umjetnosti ne znači apsolutno ništa!" Šta je, dakle, najvažnije u umjetnosti, osim ne biti prosječan?**

Uvijek biti svoj na svome, ne otići od sebe, a svaki odlazak radi znanja i saznanja podrazumijeva ponovno vraćanje sebi, onome svom unutarnjem što nosiš dolaskom na ovaj svijet. I promišljati svojom glavom, a to je slušati svoju dušu i raditi onako kako srce kaže. Na ovaj svijet sam došao sa malim, malim koferom i kada sam ga otvorio unutra je bilo napisano: *Nesime - čovjek, Nesime - rad, Nesime - ljubav*. Te tri riječi su me nosile. I za čitavog svog života toga sam se držao i u

NEKAD BILO: Kad mislim na gospodnje lice, mislim na ljude visokog morala i kućnog odgoja; nažalost, visoki moral je riječ koja je davno zaboravljena

ljudskoj težnji za uzdizanjem ka visinama one su mi bile pokretač.

■ **Sve ove godine, zapravo, želite da budete i kad Vas ne bude bilo. Vaša filozofija ili Vaše prokletstvo?**

Niti je to moja filozofija niti je to moje prokletstvo, to su jednostavno moji porivi. Neću da odem u mrak, hoću da odem u bijela prostranstva. To je unutarnji diktat, sve dotle dok ja mogu time da upravljam. Dolaskom na ovaj svijet, svako je zadužen da nešto ostavi. Ostavlja potomstvo, a priroda nam je sama na taj način omogućila da ostavljamo svoje tragove. A, kada si ovakav kao Nesim, hoćeš još, hoćeš više i zato na tom polju gdje sam ja, hoću da ostavim duboke, neizbrisive tragove. Ali opet, to nije promišljanje, to je ono što nosiš sa sobom, što smatram svojom zadaćom. To su neke druge materije, koje se ne mogu racionalno objasniti.

■ **Da li ste još uvijek na direktnoj vezi s Bogom, svađate li se s njim?**

Da, svakodnevno! Ali, Bog je milostiv i sve moje svađe sa njim on mi automatski oprašta. On me je i poslao na ovaj put i ove zadatke koje mi daje i koji su nekada teški i preteški, pa kada ih treba realizovati, dođe do svađe. Mislim da mi sve ovo što radim dolazi odozgo, upravo od njega, iako ne znamo gdje je njegova kućica tačno, prolazi kroz mene i izlazi kroz moje ruke. Tada mi je sve na dohvat, da to uzimam i kom- ▶▶

LIKOVNA I LJUDSKA GROMADA

Nesim Tahirović sljedeće godine
će proslaviti pedeset godina
umjetničkog djelovanja

DUGO NAJAVLJIVANO, OČEKIVANO, IMPRESIVNO

Izložba uglednog tuzlanskog umjetnika u *Istorijnskom muzeju Srbije* u Beogradu otvorena je 14. juna (lijevo); brojne beogradske kolege i prijatelji, poštovaoci lika i djela, došli su pozdraviti Nesima Tahirovića (desno)

ponujem u svoje radove. Normalno, najvažnije jeste da je to ta potreba, ili pak to izlazi iz unutarnjih zakona estetike. Zato moje radove i zovem živim bićima, jer pred njima se osjeti unutarnje bilo i kada preko tih radova osjetiš jednu prozirnu maglicu, ili jedan oreol, ili jedan elektricitet, onda znaj da si ispunio tu Božiju zapovijest. A svaki rad mora da ima "baju" koja proizvodi sve ovo što sam naveo. Bez "baje" nema ništa.

■ Pa, može li nam Bog pomoći?

A, Bog nam je pomogao. Dao nam je ruke, noge, oči, razum i pamet, a sada ja sve na nama da li ćemo to da iskoristimo, za dobro ljudi, a i za dobro samom sebi. Da spoznamo svoju beznačajnost pred bezgraničnim nebeskim prostranstvima, pred neumitnošću smrti, da odagnamo strahove i da budemo ljudi.

PUTNE IKONE BEOGRADANA

■ Vaša supruga mi kaže da ste još uvijek u Beogradu. S obzirom da je izložba *Prastari simboli mira i tolerancije* u *Istorijnskom muzeju Srbije* u tom gradu otvorena 14. juna, šta radite tamo tako dugo?

Prije svega, izložba je produžena do 1. avgusta, ali pored same izložbe imao sam mnogo obaveza koje je ona sama proizvela. Susrete i razgovore s ljudima, kojima sam rekao da su moje slike živa bića, pa sam morao i s njima porazgovarati. Jednostavno, malo je vremena da bi se sve pozavršavalo i sumiralo.

■ Postoji li podatak koliko je Beograđana uživalo u *Prastarim simbolima...*, izložbi koju Vi zovete: *Hram za spas ljudske duše*?

Kada se ulazi u hram ili neku bogomolju, onda se ne broje vjernici i pobožnici, a hodočasnici su oni koji su po nekoliko puta dolazili na *Izložbu* da upamte i poneseu u sebi onaj mir i spokoj duši koju je ona

davala i nosila. Bilo je i takvih koji su donosili moje radove koji se nalaze u njihovoj zbirci, kako bi se fotografisali sa mnom i govorili mi kako su to putne ikone sa kojima uvijek kreću na put. U tom hramu, na stubištu, dočekivali su ih anđeli koji su ih uznosili na samu izložbu, kao i muzika našeg Sarajlije **Ivana Vrhunca Čape**. Njegova muzika ih je umirivala zajedno sa mirisima i svijećama koji su činili da ovo zaista bude jedan hram za spas ljudske duše. Svi su jednoglasni bili, iako više čuda nema i iako ona ne postoje, da je ovo ipak jedno čudo, nešto što do sada nisu vidjeli. Uznosi me i posebno moju dušu dira kada posjetioci za moju izložbu kažu da upravo ona govori riječima: *Blagoslovljeni oni koji pronose mir među ljudima jer će Boga vidjeti*. Moram dodati da ova izložba nije bila samo za beogradsku publiku. Izložba je postala internacionalna, jer su je posjetili ljudi iz cijelog svijeta, o čemu govore njihove impresije iz knjige utisaka.

■ Od 21. septembra izložba će biti predstavljena u Kragujevcu, a potom i u Novom Sadu, koji je izgleda posebno mjesto za Vas?

Svaki moj odlazak u Novi Sad pa i u mislima, to je susret sa mojim dragim prijateljima **Jejom i Draškom Ređepom, Perom Zupcem, Petrom i Bobom Latinović** i mnogim drugima, kao i nekada sa dragim **Mikom Antićem**. A ne kaže se džaba to je *Srpska Atina*, grad kulture, velike ljudske širine i otvorenosti. Ono što mi je posebno drago to je činjenica da ova izložba prvo ide u posjetu gradu Kragujevcu, poznatom po svojoj otvorenosti i antifašizmu koji je tu prisutan decenijama i izražen je kod stanovnika ovog slobodarskog grada, koji je među prvima pokazao želju za uspostavljanjem porušenih mostova među državama sa prostora biše Jugoslavije.

■ Vaša služba za odnose s javnošću najavljuje predstavljanje *Prastarih simbola mira i tolerancije* i u drugim gradovima Srbije. Je li ovo putovanje po toj državi, koje kao da je nekakva rock and roll turneja, možda Vaša iskrena misija ili vizija za budućnost?

To je nešto što je ova izložba proizvela sama od sebe. Nakon samog otvaranja, stiglo je nekoliko ponuda iz drugih gradova u Srbiji: Kragujevac, Novi Sad, Niš, Kruševac... kako bi ova postavka bila predstavljena i tamo. I ljudski je od mene očekivati da na te pozive odgovorim, jer ovo je puno više od jedne izložbe, jednog autora, ovo je jedna kulturna misija koja služi spajanju i povezivanju naroda i širenju mira i tolerancije među ljudima. U ovom odsudnom vremenu, kad su na ovim prostorima glasovi normalnih, razumnih i pametnih ušutkani i kada svi spavaju, neko treba biti trijezan i budan, i progovoriti o tome da nam je nebo koje je iznad nas zajedničko, da nam je zemlja na kojoj stojimo zajednička, da nam je Sunce koje nas grije zajedničko i da nam je Gospod zajednički, bez obzira koliko se to neki trudili da predstave drugačijim.

■ Hoće li policija čuvati ovu vrijednu kolekciju od dvije stotine radova tokom krstarenja Srbijom?

Ovu izložbu ne treba čuvati, jer ju je narod primio kao svoju i on će čuvati i nju i mene, ali iza ove izložbe treba neko da stane i da je podrži kako bi ona mogla da krene u svoju kulturnu misiju. I teško je shvatiti da njen umjetnički i opšti regionalni značaj prepoznaje i cijeni ministarstvo jedne duge države, Ministarstvo kulture Srbije, dok država iz koje dolazim i čiju kulturu i tradiciju širim po regionu ostaje gluha, nijema i slijepa, ne shvatajući da ova izložba promoviše BiH i doprinosi izgradnji

porušenih mostova među državama. Puno više nego, pred kamerama, brojna rukovanja uglednih zvaničnika koji je predstavljaju i koji nisu našli za shodno ni da je posjete, uprkos silnim pozivima upućenim njima.

ČUDNA JE MOJA BOSNA

■ **Da li ste bavili “uvozom” vlastitih radova, koji su ostali u Njemačkoj, Italiji i u Poljskoj, državama u kojima ste dugo živjeli?**

Sa ovim problemom se borim godinama i kako prolazi vrijeme sve više dolazim u nedoumicu da li bi se ovi moji radovi uopšte trebali vraćati u Bosnu i Hercegovinu. Prvenstveno je bilo zamišljeno da ove radove predstavim sarajevskoj publici 2010., na mojoj velikoj retrospektivnoj izložbi u *Collegiumu Artisticumu*, međutim kako država ne posjeduje interes kako za moje radove, tako i za kulturu uopšte, ovaj problem je ostao otvoren do dana današnjeg. Tako me godinama zavlache i vrte u krug, šaljući me od ministarstva do ministarstva, od službe do službe, gdje uvijek dobijam jedan te isti odgovor: *To nije u našoj nadležnosti*, dok je pritom u državu moguće uvesti jahte, kamione, avione i brojne druge stvari, i gdje bi jedan potpis ministra kulture Federacije BiH mogao sve promijeniti, “uvoz” mojih radova u BiH se ipak nije desio. A upravo “uvoz” tih slika bi predstavljao obogaćenje kulture BiH, a za to niko ne mari, jednostavno ih nije briga.

■ **Književnik i novinar Ozren Kebo tvrdi da biste imali svjetsku karijeru samo da ste bili malo bliže Vječnoj vatri...**

Ko zna, da sam bio bliže toj *Vječnoj vatri*, možda bih i izgorio. Čudna je moja zemlja Bosna.

■ **“Onoga momenta kada na vlast dođe gospodnje Sarajevo, gospodnja Bosna, onda se možemo nadati da će biti bolje”, izjavili**

ZNANJE I ZANIMANJE

Baš je lijepo, šućur Allahu!

Sljedeće rečenice mogu se pročitati na oficijelnoj stranici Nesima Tahirovića. *Rođen je 23. oktobra 1941. godine u Tuzli. Slikarstvo studirao kod prof. Koste Hakmana u Beogradu. Uz slikarstvo bavi se primijenjenom umjetnošću i scenografijom. Tokom pedesetogodišnjeg umjetničkog rada izlagao je na šezdesetak samostalnih i više od stotinu zajedničkih izložbi u zemlji i inostranstvu, a dobitnik je i više nagrada za slikarstvo i scenografiju. Radovi mu se nalaze u muzejima, galerijama i brojnim privatnim zbirkama, najčešće u inostranstvu. Živio je i radio u Italiji, Poljskoj i Njemačkoj. Član je Udru-*

ženja likovnih umjetnika Bosne i Hercegovine (ULUBiH) i Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Bosne i Hercegovine (ULUPUBiH). Živi i radi kao slobodni umjetnik u Tuzli.

Pa, kako je živjeti i raditi kao slobodni umjetnik, pitamo Tahirovića: **“Lijepo! Imaš 316 KM penzije, kao i moj Abdulah Sidran i rahmetli Nedžad Ibrišimović, i oslobođeni smo velikog računanja. Baš je lijepo, šućur Allahu! Ovo je samo jedan dokaz da ovoj zemlji ne trebaju ljudi od ovog znanja i ovog zanimanja.”** E, ovo ne piše na oficijelnoj stranici Nesima Tahirovića. ■

ste prije više od dvije godine kolegici Mirni Duhaček. Što samo gospodnje Sarajevo, ionako je stalno pod pritiskom?

Kad mislim na gospodnje lice, mislim na ljude visokog morala i kućnog odgoja. Nažalost, visoki moral je riječ koja je davno zaboravljena, pogotovo u našem društvu. Kako u drugim gradovima tako i u Sarajevu koje predstavlja, htjeli mi to priznati ili ne, politički i kulturni centar u Bosni i Hercegovini. I ako u takvom centru nema takvih ljudi, onda je neminovno da nema napretka ni Sarajeva ni čitave Bosne i Hercegovine.

■ **A može li Tuzla biti gospodnja, recimo kao u vrijeme kada je Vaš djed bio gradonačelnik tog grada?**

Ne može! Sve je porušeno, zavladała je jedna apatija, zavladało je jedno beznađe i, što je najgore, nema kontinuiteta ni u kojoj oblasti društvenog života. Kao da vlada ta logika: *Od mene počinje svijet*. Sve što nam se danas dešava to je prosipanje iz šupljeg u prazno. Ovaj grad postaje kamuflaža i kako

u narodu kažu: *Odozgo gladac, a unutra jadać*. Prije su se za sve stvari pitali građani od struke i znanja, dok sada u gradu postoji samo jedan arbitar za sve... “Arbiter elegantiarum”. Ljudi čine grad, a iz Tuzle ljudi su samo odlazili. I dalje odlaze. Kad se sada slave ljudi koji su iz tog grada davno otišli, istorija se ponavlja zbog politike koju provodi jedna osoba u gradu, smatrajući ga svojim privatnim vlasništvom.

■ **U oktobru prošle godine gostovali ste u našoj rubrici *Dozvolite da se oblatimo*, a čini mi se da je narodima i narodnostima najzanimljiviji bio odgovor na pitanje: *Koga biste povelili na pusto ostrvo? “Poslovođu Tuzle, Jasmina Imamovića, da se konačno pogledamo oči u oči”*, odgovorili ste. Šta biste kazali aktuelnom gradonačelniku Tuzle?**

Kada bih ga mogao navabiti da dođe na to pusto ostrvo, pogledao bih ga u oči i rekao: *Sačekaj malo, sad ću se ja vratiti*. Tamo bih ga ostavio da sagradi starije naselje sa kontinuitetom življenja od Tuzle, koja je i sama stara punih 7.000 godina. Da napravi, prvo, još veće i starije sojeničko naselje. Da napravi poneki muzeološki kompleks. Da napravi što više fontana na njemu kao i što veće spomenike koji bi krasili to pusto ostrvo, a za kraj prepustio bih mu da uživa u svemu i nastavi realizaciju ostalih nedosanjanih snova. Tamo bih ga prepustio sudbini pustog ostrva. Znam da nije ljudski, ali je zato insanski i možda je to jedini način da se sa nekim drugim ljudima Tuzla usmjeri jednoj novoj ideji i novom prosperitetu. Da nas oslobodi i da Tuzla krene svojim putem. Sve je pompezno, sve je vrhunsko i sve je svjetsko, a živimo u carstvu laži i prevare. A što se mene tiče, ja bih se onda mogao vratiti u Tuzlu i pogledati da li bi tada bilo mjesta za mene u njoj. ■

Foto: Rastko Šurdić

**HOĆE JOŠ,
HOĆE VIŠE**
Tahirović uvijek ističe da želi iza sebe ostaviti duboke, neizbrisive tragove